

СВЕТЛАНА. Б. ПАНИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ПАЛЕ
КАТЕДРА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

НАУЧНИ СКУП КАО БРАНА РАСТАКАЊУ И КОМАДАЊУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ЊЕГОВЕ КЊИЖЕВНОСТИ

У организацији Матице српске – друштва чланова у Црној Гори, Матице српске у Новом Саду и Матице српске – друштва чланова Матице српске у Републици Српској, у Подгорици је од 26. до 28. маја 2017. године одржан Друџи Међународни научни скуп „Српско језичко наслеђе на простиору данашње Црне Горе, Српски језик и књижевност данас“.

Скуп је започео у петак, 26. маја, пленарном сједницом, којом су председавали Јасмина Грковић-Мејџор, Младен Шукало и Јелица Стојановић.

На пленарној сједници своје реферате изложили су Ивона Карачорова – Штамјани „Псалтир“ Бурђа Црнојевића из 1494 – састав, правопис и редакција, Мило Ломпар – Поетичко искуство као шифра француске генције у Њеишевом јеснишћу и Саво Лаушевић – Фанизам суверености и ишћање о језику. Осим излагача, присутнима се обратио и добродошлицу пожелио његово преосвештенство викарни епископ диоклијски Кирило који је том приликом истакао да се нада

„да ће сви они који врше некакве авантуристичке експерименте у простору језика ипак схватити да треба да питају стручњаке који се тиме баве и послушати савјете научних институција, којих и код нас има довољно“.

¹ svetlana.b.panic@gmail.com

Приказ је примљен 16. јуна 2017, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 22. јуна 2017.

Након пленарне сједнице одржане су по двије језичке и сесије из књижевности, а другог дана, у суботу, 27. маја, реферати су изложени распоређени у по три сесије.

Од укупно 42 пријављена реферата из области језика у два дана и поменутих пет сесија изложено их је 33. Изложени реферати обухватили су различите области језика – од историје језика, у оквиру које су научно освјетљавани документи са простора данашње Црне Горе, преко области дијалектологије како са дијахронијске тако и са синхронијске равни; затим стандардни српски језик, а неколико реферата односило се на проблематику српске језичке политике данас, посебно у Црној Гори.

Један од реферата изложених на пленарној сједници, како је већ поменуто, односио се на анализу *Псалтира* прве ћириличке штампарије на словенском југу, штампарије Црнојевића, а изложила га је Ивона Карачорова. Документи богатог архива манастира Савине такође су привукли пажњу истраживача – о општејезичким особинама једне групе докумената овог архива реферат је изложила Исидора Бјелаковић, док се синтаксичком анализом гномских израза у повјести о Акиру Премудром бавила Марина Куршевић. О међуодносима редакција црквенословенског ареала ријечи је било у рефератима *Српско-македонски међуредакцијски конјакти* Зденке Ридарове и *Сложенице у крајком ойису Зеће и Црне Горе (1774): једно међуредакцијско пооређење* Наташе Драгин. Анализа поменика такође је била тема два реферата – *Антропонимија „Поменика манастира Св. Тројице“ (Пљевља, XVI) Владимира Полмца и Словенска лична имена у „Поменику манастира Дечани“* Југославе Ракић. Један од најбогатијих историјскојезичких списа *Пашировске исјаве* такође су привукле пажњу два истраживача – Јелице Стојановић, која је анализирала континуанте полугласника и наставак генитива/локатива множине у *Пашировским исјавама (XVI–XVII вијека)*, док се Јасмина Грковић-Мејџор бавила тематиком историјске синтаксе у реферату *Дојунска клауза у „Пашировским исјавама“ XVI–XVII века*. На ову област језика односи се и грађом богати реферат Виктора Савића *Класични и сирани називи српских земаља у сирарим српских изворима*.

На дијалекатску проблематику односило се неколико радова. Реферат Екатарине Јакушкине био је посвећен актуелном питању статуса говора Црне Горе у Општесловенском лингвистичком атласу, а Александар Милановић се у свом реферату бавио описом говора Црне Горе у *Српској граматичкици* Јована Суботића. Мари-

на Спасојевић говорила је о збиркама ријечи са подручја данашње Црне Горе у грађи за израду *Речника* САНУ, а говор Куча био је тема два реферата – Бранкица Марковић говорила је о виноградарској лексици овог говора, док се Тања Милосављевић у духу когнитивне лингвистике бавила концептом части на језичкој слици свијета овог ареала.

Радоје Симић у свом реферату анализира специфичности употребе глаголских времена у народним српским приповјеткама из Боке Которске у Вуковој *Збирци* у односу на друге приповјетке и друга Вукова дјела, а на сличном корпусу, на корпусу српских народних приповједака, испитивана је проблематика поновљених мотива у реферату Јелене Јовановић-Симић.

Велики тематски круг посвећен језику дјела писаца заокружио је пажњу великог броја излагача, а унутар ове тематике, природно, највише су анализирана дјела Петра Другог Петровића Његоша, и то у рефератима *О њалеографским одликама њрејиске везане за „Шћейана Малој“ Вање Станишића*, *О кайејоријалним изразима шћо, шћа и чесо у језику П. П. Њејоша* Јованке Радић, те *Грамајичка ѡравила Вукове „Писменице“ и њихова ѡримјена у „Горском вијенцу“* Миодрага Јовановића, а Милан Ивановић говорио је о семантичкој и прагматичкој анализи саставно везаних синонима у *Посланицама* Петра Првог Петровића Његоша. У два реферата говорено је о језику дјела Мира Вуксановића – Милош Ковачевић говорио је о стилистици ријечи и реченице овог писца, док је типове дијалектизама у његовом дјелу анализирао Михаило Шћепановић. Овом тематском кругу припада и реферат *Ујојреда ѡлајолских облика за обележавање ѡрошких радњи у роману „Мојковачка дијка“* Тамара Сјарића Бојане Вељовић.

Два реферата била су посвећена компаративном проучавању. Драгана Керкез говорила је о узвицима као маркерима неочекиваности у руском и српском језику, док се компаративном историјском социолингвистиком бавио Бобан Станојевић. Појединачним питањима српског језика посвећени су били реферати Александра Стефановића, који је анализирао квантификацију именица које означавају жива бића са једном или више суплевтивних множина, и Јелене Газдић, која се у свом реферату бавила јекавским јотовањем дентала у цетињској штампи друге половине XIX вијека.

Најактуелније питање – питање језичке политике – обрађивано је у неколико реферата, прије свега у поменутом пленарном излагању Сава Лаушевића *Фанѡазам суверености и ѡиѡање о језику*,

затим у рефератима „Црногорски језик“ на Косову и Мешохији – још један изданак ћирију језичких ћолићика Митре Рељић, Црногорске језичке (не)ћирилице – србисћика, анћисрбисћика и монћенећисћика Драге Бојовић, Рајна окућација ћирилице у срћским земљама Биљане Самарцић, те у излагању Милице Радовић-Тешић Инћеракција дијалекћа и књижевној језика у Црној Гори 200 ћодина након Вукова „Рјечника“.

У пет сесија посвећених књижевности од 36 пријављених реферата изложено их је 29. Највише реферата односило се на анализу карактеристика конкретних књижевних дјела или опуса писаца, али неколико излагања било је посвећено књижевнотеоријским темама у оквиру савремене српске књижевности, какви су реферати *Дело, ћексћ, хийерћексћ: жанровске сћраћећје и ексћерименћи са формом у срћској ћрози ћосћмодерној года* Але Татаренко, *Да ли је исћина (у сћиху) срћска* – Александра Јеркова, док је Весна Цидилко говорила о историјском роману уопште и питању документарног у савременој српској књижевности.

Прва сесија била је потпуно посвећена старој српској књижевности. Изложени су реферати *Исихазам у Црној Гори – ћокушај инћерћексћуалној ћумачења* Синише Јелушића, *О „Чейворојеванћелу“*, *ћећој инћунадули из Шћамћарије Црнојевића* говорила је Светлана Томин. Житијној књижевности били су посвећени радови Данијела Дојчиновића *Како и колико су жићија Ћирила и Мешогија ућицала на каснију срћску хаћиоћрафију* и Александре Тмушић-Костић *Моћиви љубави у „Жићију Свећој Јована Владимира“* ћоја Дукљанина и *„Жићију Свећој Симеона“ Свећој Саве*. Владимир Баљ изложио је просопографске диљешке о Никону Јерусалимцу и великосхимнику Никандару Јерусалимцу, док је Милена Давидовић изложила реферат *Јелена Балшић и скрићћорији на Скадарском језеру*.

Друга сесија отворена је рефератом *Зайиси из Црне Горе у „Ећноћрафској здирци“* Архива САНУ Јелене Пандуровић, а Маја Анћелковић говорила је о стилским обиљезјима карактеризације ликова у *Слову о Прекрасном Јосифу* Гаврила Стефановића Венцловића. Овакав скуп нису заобишле ни теме које се односе на Његошево дјело, па је Душан Крцуновић говорио о теми тирјанства код ово писца, Драго Перовић је изложио реферат *Продлем владања и ћризнања у Њећошевем живоћу и гјелу*, Саша Кнежевић говорио је о Црној Гори у *Оћлегалу срћском*, док је Љубомир Милутиновић говорио о утицају Филипа Вишњића на ово Његошево дјело.

Дио скупа посвећен ауторима XX и XXI вијека отворен је рефератом о књижевној мисли Нова Вуковића Јована Делића. Драган Бошковић изложио је реферат *Лелејска или Црна Гора: Идеологија, психологија, етнологија и модернистички субјект Лалићеве „Лелејске јоре“*, док се Младен Шукало бавио оквирима српске књижевне историје из перспективе опуса Миодрага Булатовића, Борислава Пекића и Данила Киша. Марко Недић у свом реферату дао је уопштен преглед о савременим прозним писцима из Црне Горе, а на поједине од њих односила су се излагања *Наративни постојци у прози Миодрага Вуковића* Лидије Томић, *Усуд диода као архетип црногорској понедља* (на примјеру књижевне дјела *Жарка Команина*) Радоја Фемића, *„Уста јуна земље“*, или како именовати неизрециво Небојше Лазића, те реферат Драгана Станића *Лирско-историјска визија у роману „Кукавичја џилад“* *Ладуга Драјића*. О дјелима pjesника који воде поријекло са подручја Црне Горе говорено је у рефератима *Традиционални симболи у поезији Момира Војводића* Валентине Питулић, *Одлесци завичаја или: Сам на свом јрају, Родно у поезији Новице Тадића* Јована Пејчића и *Културно сјећање у поезији Милице Краљ* Миодрага Дурутовића.

Такође на карактеристике дјела појединих писаца односили су се реферати Јасмине Ахметагић – *Психолошки роман Ђорђа Оцића*, Ливије Екмечић – *Проблем жанра у драми Душана Ковачевића „Клаустрофобична комедија“*, Слободана Владушића – *Мојив додира у „Хазарском речнику“* Милорада Павића и Горана Радоњића – *Сиружура јесничке књије „Камена чшенија“* Ивана Нејршорца.

Радни дио обиљежиле су и конструктивне и богате дискусије, на којима су покренута и важна питања која су отворила простор за нове скупове, што је и наглашено на самом затварању Скупа.

Осим радног дијела, важно би било истаћи и сјајну организацију научног скупа у цјелини. Послије првог радног дана учесници Скупа били су релаксирани поетско-музичком вечери Драгана Бошковића и бенда *The Vocal Clash*. Изванредни перформанс изведен је тако што је аутор уз подршку бенда – вокалног трија – представио своју поезију дјелимично казујући, а дјелимично пјевајући је. Сјајни домаћини побринули су се и да се из овог дијела српске земље гости врате испуњених срца – посљедњег дана Скупа, у недјељу, организовали су излет на Скадарско језеру, у оквиру кога су учесници посјетили манастире Старчева горица и Бешка, који се налазе на острвима овог језера и представљају веома значајан дио историје и културе овог краја, а са још четири жива од укупно 16 манастира сачињавају област познату под на-

зивом Зетска Света Гора. По повратку са Скадарског језера учесници су посјетили и дио остатака Дукље, археолошког налазишта античког града смјештеног на ушћу Зете у Морачу, затим новоизграђени Саборни храм Христовог Васкрсења, те књижару Матице српске.

Богатство утисака које су учесници Скупа понијели из Подгорице, ипак, надвладава један – осјећај уједињености на неодложном задатку очувања и истицања значаја и вриједности српског језика и српске књижевности, односно да ће оно што се упорно и извана и изнутра покушава расточити имати ко да сабере и удржи под једним, гдје му је и мјесто.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons

Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 |

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).